

Zondag 30 augustus 2026



Het Lam Gods (3)

De grote oogst

Dorpskerk - Blaricum

Voorganger: ds. Jurjen Zeilstra

Inleiding

Toen de gletsjer deze week afbrak in Nepal, spraken de media van apocalyptische toestanden. Toen de stad Rome in 410 werd ingenomen en geplunderd door de Visigothen onder leiding van hun vorst Alarik, was dat voor de hele antieke wereld een grote schok. Immers, de overtuiging was dat als Rome viel de wereld zou vallen. Het einde van de 'Pax Romana' (de vrede van Rome) was gekomen, en de christenen kregen de schuld. Hun God had Rome niet beschermd. Nooit eerder was de eeuwige stad gevallen, zolang als de heidense goden waren vereerd. De kerkvader Augustinus voelde zich geroepen tot de verdediging van het christendom en schreef het boek 'De Stad van God' (Civitas Dei). Zijn stelling was dat we op aarde altijd leven in een gemengde samenleving vanop God gerichte en duivelse elementen (*civitas permixta*). Nooit zal het Koninkrijk van God samenvallen met een aards koninkrijk. Had Jezus het al niet gezegd? Het graan en het onkruid, zij groeien samen op, tot aan de dag van de oogst.

Schriftlezing Oude Testament: Joël 4 (hoofdstukindeling NBV 2021)

Tweede Schriftlezing: Openbaring 14

Schriftlezing Evangelie: Matteüs 13, 24-30

Prediking

Gemeente van Christus,
wie verlangt er niet naar gerechtigheid? Gerechtigheid voor Joden, net zo goed als voor Palestijnen, echte gerechtigheid voor Russen, net zo goed als voor Oekraïners, gerechtigheid voor armen én rijken, voor mannen én vrouwen, én voor mensen die zich op die manier niet willen profileren. Stel dat er een manier zou zijn om recht te doen aan iedereen tegelijk, universeel. Stel, dat dit het absoluut eerlijke eindoordeel zou zijn over de hele geschiedenis. Stel, dat dit zou bestaan... Zou dat niet prachtig zijn? Of is het juist afschuwelijk, wanneer er

een machtsinstantie zou zijn of komen, tot één groot wereldwijd universeel oordeel in staat. Zo'n eindoordeel, hebben mensen reeds lang geleden bedacht, dat kan en dat mag nooit toebedeeld zijn aan mensen of aan menselijke instellingen. Dat bestaat niet, en dat mag ook niet gaan bestaan. Geen menselijke autoriteit zal ooit zuiver genoeg zijn, om de grote boekrol van de hele mensengeschiedenis te openen en te verstaan. Niemand is daartoe in staat.¹ Dus alle vermeende aanspraak op gelijk, wanneer het gaat om historische factoren, is relatief, en valt in het niet bij het goddelijk, en per definitie altijd overstijgend perspectief.

Zonder al deze woorden, is dit wel degelijk de overtuiging geweest van de gebroeders van Eyck die aan het eind van de middeleeuwen het grote altaarstuk 'Het Lam Gods' hebben geschilderd. Boven het centrale paneel tronen drie hemelse gestalten, als een van Godswege gelegitimeerde en gerechtigheid handhavende hofhouding, net zo rechtvaardig als barmhartig. Vanuit de toeschouwer gezien is de linker figuur onmiskenbaar Maria, hier niet afgebeeld als het meisje uit Nazareth, maar als de koningin van de hemel. Rechts zien we Johannes de Doper, maar zijn ruwe kameelharen jas is overdekt met een vorstelijk groen kleed omzoomd met juwelen, alsof hij van God zijn beloning heeft ontvangen voor zijn aardse strijd voor gerechtigheid en zijn ontberingen in de woestijn, terwijl hij zocht naar Gods wil. Beiden hebben een geopend boek in de hand en wenden zich naar de middelste persoon.

Tussen hen in zit, gekroond met een tiara, een drievuldige kroon, tronend en zegevierend, met een scepter in de linkerhand, terwijl hij met de rechterhand ons met een vredesteeken groet, Jezus Christus. Deze figuur is ook wel voor God zelf aangezien, maar hij belichaamt in werkelijkheid de regerende Christus in zijn koninklijke, dan wel goddelijke gestalte, een aardse kroon ligt aan zijn voeten, symbool van

¹ Openbaring 5,3. Dit is, alle goede bedoelingen ten spijt, ten diepste denk ik, het probleem met internationaal recht, en met het Internationaal Strafhof ICC in het bijzonder. Merk op dat Joël 4,10 haaks staat op Micha 4,3 en Jesaja 2,4.

alle aardse macht die betrekkelijk is.² Links en rechts staan musicerende engelen. Nog weer daarnaast uiterst links en rechts: Adam en Eva. Zij flankeren het geheel en symboliseren de dankbare, van het kwaad en de zonde verlost, mensheid.³

In naar de rest van hun altaarstuk gemeten, buitengewoon grote proporties tonen de gebroeders Van Eyck centraal Christus, Maria en Johannes de Doper als in een hemelse hofhouding van gerechtigheid, als het ware neerziend op het aardse gebeuren en de hemelweide, waar het Lam de schare van 144.000, dat is de menigte die niemand kan tellen, om zich heen verzamelt.⁴

Graan en onkruid groeien samen op, het is een oude wijsheid. Helaas konden moderne boeren op hun steeds grootschaliger akkers zich op den duur zelfs nauwelijks permitteren om klaprozen en korenbloemen te tolereren. Wij hebben het aangeleerd om alles plat te spuiten wat niet op korte termijn zal leiden tot grotere winsten. Daardoor ontnemen wij ons op langere termijn de pracht van bloemen en de gezondheid van bijen, en de voortplanting van vogels, wier nest de kans op de akker niet krijgt. Heel langzaam komt daar nu, vaak pijnlijk voor direct betrokkenen, noodgedwongen verandering in. Boeren laten bewust stroken langs het land begroeien met bloemen en kruiden. Het is immers als een scheppingsorde: Graan en onkruid groeien samen op. Die twee voortijdig uit elkaar trekken brengt zeker schade toe, juist aan dat gewas dat je koesteren en behouden wilt.

Graan en onkruid groeien samen op. Niet alleen in de zin van het boerenbedrijf, maar ook op de akker die de wereld is, sterker nog: Graan en onkruid groeien samen op in mijn eigen hart. Juist dit maakt de boeken van de Russische schrijver Dostojevski (1821-1881) zo boeiend dat hij, zoals in 'Schuld en boete' (1866) en in de 'Gebroeders Karamazov' (1880)

² Vgl. Schmidt, P., Het Lam Gods, Gent 2021, 135 e.v.

³ Schmidt, ibidem, 99 e.v.

⁴ Vgl. Het Lam Gods (2), preek van 5 juli 2026.

schijnbaar onbevooroordeeld, goed en kwaad samen beschrijft als kinderen uit één gezin.⁵

Graan en onkruid groeien samen op, want wat is onkruid, behalve dat het niet gewenst wordt vanuit één bepaald perspectief, met één bepaalde toepassing in gedachten, één bepaalde idee over wat de oogst moet zijn. Zo'n verlangen kan belangrijk zijn, is toch altijd eenzijdig. Wat voor de één beslist bestemd is om te verdelgen, hoeft dat voor de ander nog niet te zijn. Het samen opgroeien is, op een bepaalde manier, in het belang van beide. Wat het waard is, dat zal blijken in het oog van de Schepper op de dag van de oogst. Het oog van hem die tot de oogst is toegerust, zal het beslissende verschil maken. Niemand immers, behalve het Lam Gods was in staat de zeven zegels van de boekrol der geschiedenis te openen.⁶

Kerkvader Augustinus (354-430), de bisschop van Hippo Regius, bij Carthago in wat vandaag Algerije is, maar toen een Romeinse provincie, maakte mee dat de christelijke kerk, na eeuwen van wispelturig overheidsbeleid, eerst niet alleen werd getolereerd of zelfs gewaardeerd, maar eerst voorkeursgodsdienst (onder keizer Constantijn) en daarna onder keizer Theodosius (keizer van 379-394), zelfs de staatsgodsdienst werd in het Romeinse Rijk (380). Toen echter 'de eeuwige stad' Rome in 410 werd ingenomen en geplunderd door de West-Gothen onder leiding van Alarik (370-410), leidde dat tot een storm van kritiek op de christenen en hun God. Zoiets was 'sinds de stichting der stad,' ab urbe condita, 753 v.Chr. nog nooit voorgekomen. De heidense goden hadden Roma Aeterna, het eeuwige Rome, heel wat beter beschermd dan de christelijke God, zo vonden zij die aan het heidendom hadden vastgehouden en ze hadden schijnbaar een punt. Augustinus vond het nu, in deze tijd van misverstanden, nodig om een echte apologie voor het christendom, en in wezen voor de God die deze christenen vereerden, te schrijven. En dat verdedigingsgeschrift is nog steeds van kracht.

⁵ Kjetsaa, *Fjodor Dostoevski*, 349: 'In his novels good and evil cohabit.'

⁶ Openbaring 5. Vgl. de eerste preek over het Lam Gods, 14 juni 2026.

Augustinus beschrijft in zijn boek 'De Stad van God' (413-426) twee denkbeeldige steden, die maar al te reëel zijn: de stad van de aarde (Civitas Terrena) en de stad van God (Civitas Dei).⁷ Zij bestaan in deze wereld alleen vermengd, dwars door elkaar heen, 'permixta'. Zij zijn niet los verkrijgbaar. En zo is het nog altijd.

De tarweoogst groeit samen met het onkruid op. Dat is wat Jezus leert. Dit moet het antwoord zijn, zowel op critici van de kerk, die vinden dat onze christelijke kerk niets voorstelt, als op de religie van het 'prosperity gospel,' dat beweert dat God zijn zegen materieel gebiedt op het werk van succesvolle zakenlieden die hun 'deals' afsluiten met gebed. Ik moet ook denken aan stemmen van grootspraak die doen alsof hun aardse staat de hemel op aarde vertegenwoordigt, ook al bestaat zo'n land amper meer dan 250 jaar, en worden daar wezenlijke problemen van structurele armoede, slechte infrastructuur, overmatige belasting van het klimaat en onrechtvaardige bestuurs- en rechtsstructuren niet opgelost, eerder beleidsmatig verergerd. Ondertussen, luidt de grootspraak 'wij zijn het beste' en 'het hoogtepunt van de geschiedenis'. Ik ga daar niet nader op in, maar iedereen weet waar het over gaat. Erger is dat dit soort wensdenken wordt

⁷ Augustinus, *Stad van God*, 20,19. I,35; XIX,17; XIX,26; XX,9. Augustine, *City of God*, I-XX, *Loeb Classical Library*.

In I,35: 'True it is that those two cities are entangled in the present age and mutually intermingled till their final judgement, when they will be detached from one another.' In XIX,17: 'So, too, the earthly city, that lives not by faith, seeks an earthly peace, and its end in aiming at agreement concerning command and obedience on the part of citizens is limited to a sort of merging of human wills in regard to the things that are useful for mortal life. Whereas the heavenly city, or rather the part of it that goes its pilgrim way in its mortal life and lives by faith, needs must make use of this peace too, though only until this mortal lot which has need of it shall pass away. Therefore, so long as it leads its life in captivity, as it were, being a stranger in the earthly city, although it has already received the promise of redemption, and the gift of the spirit as a pledge of it, it does not hesitate to obey the laws of the earthly city whereby matters that minister to the support of mortal life are administered to the end that since mortal life is common to both, a harmony may be preserved between both cities with regard to the things that belong to it.' In XIX,26: 'But that it should possess this peace meanwhile in this life is important for us, too, since so long as the two cities are intermingled (permixtae) we also profit by the peace of Babylon; and the people of God is by faith so freed from it as meanwhile to be but strangers passing through.' In XX,9: 'And from the church those reapers are to gather the tares ["zizania"] which he [God] permitted to grow together with the wheat ["cum tritico"] until the harvest, as he explains, saying: "The harvest is the end of the world, and the reapers are the angels. As therefore the tares are gathered and burned in the fire, so shall it be at the consummation of the age. The Son of Man shall send his angels, and they shall gather from his kingdom all stumbling blocks."'

gedragen door fantasieën die, dankzij de moderne communicatiemiddelen niet eens zo onwaarschijnlijk zijn. Je hoeft echt geen complotdenker te zijn om te beseffen dat de ideeën van Curtis Yarvin gevaarlijk zijn. Deze ideoloog achter wat heet ‘Dark Enlightenment’ propageert de afbreuk van democratie, naar zijn overtuiging volkomen inefficiënt. Hij pleit voor een overname van bestuur van landen door de ‘big tech biljonaires’, die de samenleving in toenemende mate effectief zullen besturen als bedrijven onder leiding van een super CEO (chief executive officer).⁸

Ondertussen groeit de oogst samen met het onkruid op. De staat van God is kwetsbaar. Dat kan niet anders. Dit is een diepe wijsheid. Soms hebben wij de neiging alles wat wij doen te bekijken en te beoordelen door de bril van andere mensen en lijkt onmiddellijk succes in hun ogen de norm van alle dingen. Dan kan het zijn, dat het ons zelf zo tegenvalt wat wij presteren. Maar dit verhaal, deze manier van kijken, zegt ons, dat het aan God is, en dus intrinsiek aan de waardeschaal van zijn Koninkrijk van gerechtigheid om een oordeel uit te spreken over ons leven.

Zoals het is met de wereldgeschiedenis, is het met de oogst van ieder individueel mensenleven. Het mooie van een christelijke uitvaart is, vind ik, dat wij bewust het eindoordeel loslaten. Het is niet aan ons om iemand de hemel in te prijzen. Het is ook niet aan ons, om iemands fouten breed uit te meten en de waarde van iemands leven daarop vast te pinnen. Wij hebben op de levensgrens eenvoudigweg de opdracht een mensenleven toe te vertrouwen aan Gods eeuwige barmhartigheid. In Openbaring 14 lezen we dat de ziener van Patmos moet opschrijven:

⁸ Zie: ‘From MAGA to monarchy’. Zie ook: BBC world radio-documentaire ‘Can tech biljonaires replace democracy?’ 12 July 2026.

Gelukkig zijn zij die vanaf nu in verbondenheid met de Heer sterven. En de Geest beaamt: 'zij mogen uitrusten van hun inspanningen, want hun daden vergezellen hen.'⁹

Amen.

Uitzending en zegen

Wanneer U vanhier gaat weet u allen, ondanks gebreken en fouten, beminde kinderen Gods te zijn. Dat is en blijft een onuitwisbaar uitgangspunt van het christendom en dus ook van onze kerk. Bij verschillen van inzicht en bij spanningen bidden wij voor elkaar en dat is nooit tevergeefs. Wat juist dan hebben wij een machtig God.

De genade van Jezus Christus,
de liefde van God,
de verbondenheid met de heilige Geest
is met jullie allemaal.

Afbeelding voorzijde: Retabel Lam Gods (detail), gebroeders van Eyck, Gent 1420-1432.

⁹ Openbaring 14,13. Vgl. Tapysserie de l'Apocalypse, Angers. Zie ook: J.W. Schulte Nordholt, Gods kinderen op aarde, Gezang 266, Liedboek voor de Kerken, 1973.